

Asian tunnus	: C-262/21 (PPU)
Asiakirjan numero	: 1
Rekisterinumero	: 1183932
Jättämisen päivämäärä	: 23/04/2021
Rekisteriin kirjaamisen päivämäärä	: 26/04/2021
Asiakirjatyyppi	: Ennakkoratkaisupyyntö hakemus : kiireellinen menettely
Viite asiakirjojen jättämisestä e-Curiassa	: Asiakirja DC145421
Tiedoston numero	: 2
Asiakirjan jättäjä	: Norrman Wilhelm (J359503)

Antopäivä

Nro

23.04.2021

0615

MUUTOKSENHAKIJA A

VASTAPUOLI B

ASIA Lapsen palauttaminen Haagin sopimuksen nojalla
Ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle

PYYNTÖ ASIAN KIIREELLISESTÄ KÄSITTELYSTÄ

Korkein oikeus pyytää ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä Euroopan unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä. Perustelut kiireellisen käsittelyn pyynnölle on esitetty erillisessä saatekirjeessä.

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU

Oikeudenkäynnin kohde

1. Asia koskee vaatimusta Suomeen tuodun lapsen palauttamiseksi kansainvälisestä lapsi-kaappauksesta Haagissa 25.10.1980 tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 1343, nro 22514; jäljempänä vuoden 1980 Haagin yleissopimus) nojalla asuinpaikkavaltioonsa Ruotsiin. Asiassa on ratkaistavana kysymys siitä, voidaanko lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä pitää luvattomana, kun toinen vanhempi on ilman toisen vanhemman lupaa vienyt lapsen asuinpaikkavaltiostaan unionin toiseen jäsenvaltioon asuinpaikkavaltion maahanmuuttoviranomaisen katsottua, että lasta ja tätä vanhempaa koskevat turvapaikkahakemukset on

käsiteltävä tuossa toisessa jäsenvaltiossa. Asian ratkaiseminen edellyttää unionin jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön ja luottamukseen perustuvan kahden eri järjestelmän keskinäistä punnintaa. Kyse on tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (jäljempänä Bryssel IIa -asetus) sekä kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 (jäljempänä Dublin III -asetus) tulkinnasta.

Asian kannalta merkitykselliset tosiseikat

Asian tausta

2. Iranilaiset A (jäljempänä isä) ja B (jäljempänä äiti) olivat asuneet ensin Suomessa vuodesta 2016, ja Ruotsissa toukokuusta 2019. Äidille oli myönnetty isän työperusteisen oleskeluluvan perusteella perhesideperusteinen oleskelulupa Suomeen ajalle 28.12.2017-27.12.2021 ja Ruotsiin ajalle 11.3.2019-16.9.2020.
3. Asianosaisten yhteinen lapsi, C (jäljempänä lapsi) oli syntynyt Ruotsissa 5.9.2019. Lapsen asuinpaikka on ollut Ruotsissa ja hän on vanhempiensa yhteishuollossa. Lapsi on otettu huostaan Ruotsin viranomaisten 11.11.2019 antamalla päätöksellä (vahvistettu hallintotuomioistuimen tuomiolla 17.1.2020) ja hänet on sijoitettu asumaan äitinsä kanssa turvakodissa.
4. Isä on 21.11.2019 hakenut lapselle oleskelulupaa Ruotsissa lapsen ja isän välisen perhesiteen perusteella. Äiti on 4.12.2019 hakenut lapselle oleskelulupaa Ruotsissa.
5. Äiti on 7.8.2020 hakenut Ruotsissa turvapaikkaa itselleen ja lapselle perustellen hakemustaan isän äitiin kohdistaman perheväkivallan ja isän Iranissa olevaan sukuun liittyvällä kunniaväkivallan uhalla. Ruotsin maahanmuuttoviranomainen (*Migrationsverket*) on päätöksillään 27.10.2020 jättänyt äidin ja lapsen turvapaikkahakemukset tutkimatta, jättänyt isän tekemän perhesiteeseen perustuneen lapsen oleskelulupahakemuksen sillensä sekä siirtänyt äidin ja lapsen välittömästi täytäntöönpanokelpoisin päätöksin Suomeen Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 kohdan nojalla. Suomi on 27.8.2020 vahvistanut olevansa vastuussa äidin ja lapsen turvapaikkahakemusten käsittelystä Dublin III -asetuksen 12 artiklan

3 kohdan nojalla. Äiti ja lapsi ovat siirtyneet Suomeen 24.11.2020. Äiti on 11.1.2021 hakenut Suomesta turvapaikkaa itselleen ja lapselle. Maahanmuuttovirasto on 26.3.2021 peruuttanut äidille aiemmin Suomessa myönnetyn oleskeluluvan. Turvapaikkahakemusten käsittely on kesken.

6. Isä on 7.12.2020 valittanut Ruotsin maahanmuuttoviranomaisen 27.10.2020 tekemästä päätöksestä koskien perhesideperusteista oleskelulupaa sekä lapsen siirtämistä Suomeen. Valitusta käsitellyt hallintotuomioistuin (*migrationsdomstolen*) on tuomiollaan 21.12.2020 kumonnut maahanmuuttoviranomaisen päätökset ja palauttanut asiat viranomaiselle uudelleen käsiteltäviksi, sillä lapsen isää ei ollut kuultu käsittelyssä. Ruotsin maahanmuuttoviranomainen on päätöksellään 29.12.2020 jättänyt lasta koskeneet maahanmuuttoviranomaisessa vireillä olleet asiat, mukaan lukien äidin tekemän lapsen turvapaikkahakemuksen, sillensä lapsen poistuttua maasta. Päätöksestä on 19.1.2021 valitettu hallintotuomioistuimeen. Hallintotuomioistuin on tuomiollaan 6.4.2021 hylännyt vaatimukset muun ohella myöntää lapselle oleskelulupa perhesiteen perusteella ja määrätä lapsi palautettavaksi Dublin III -asetuksen nojalla Ruotsiin.

7. Isä on 5.1.2021 hakenut jälleen Ruotsin maahanmuuttoviranomaiselta lapselle oleskelulupaa perhesiteen perusteella. Hakemuksen käsittely on kesken.

8. Lisäksi asianosaisilla on Ruotsissa vireillä lapsen huoltoa koskeva asia. Ruotsalainen alioikeus (*Västmanlands tingsrätt*) on kyseisessä asiassa marraskuussa 2020 antamallaan väliaikais määräyksellä pysyttänyt lapsen vanhempiensa yhteishuollossa. Lapsen äiti on kiistänyt alioikeuden toimivallan käsitellä asiaa lapsen siirryttyä Suomeen. Asian käsittely on kesken.

9. Isä on 21.12.2020 vireille tulleessa hakemuksessaan Helsingin hovioikeudelle vaatinut, että asianosaisten yhteinen lapsi määrätään heti palautettavaksi asuinpaikkavaltioonsa Ruotsiin. Äiti on vaatinut, että hakemus jätetään ensisijaisesti tutkimatta tai toissijaisesti hylätään.

10. Ruotsin maahanmuuttoviranomainen on 26.1.2021 päivätyssä selvityksessään hovioikeudelle todennut, että lapsella tai äidillä ei ollut voimassa olevaa oleskelulupaa Ruotsissa, eikä oikeutta saapua Ruotsiin tai oleskella siellä.

11. Hovioikeus on hylännyt lapsen palauttamista koskevan hakemuksen. Hovioikeuden mukaan asiassa ei ollut aihetta katsoa, että äiti olisi vienyt lapsen luvottomasti pois asuinpaikkavaltiostaan. Lapsen äiti oli Ruotsissa asuessaan hakenut itselleen ja lapselleen turvapaikkaa nimenomaan Ruotsissa. Äiti oli pannut Ruotsissa vireille yksinhuoltoa koskevan hakemuksen 2.9.2020, jolloin Ruotsin maahanmuuttoviranomainen oli jo ilmoittanut äidille Suomen olevan vastuussa äidin ja lapsen turvapaikkahakemusten käsittelemisestä. Tämä viittaa siihen, että äidin tarkoituksena ei ole ollut muuttaa lapsen asuinpaikkaa tavalla, joka vaikuttaisi kansainväliseen toimivaltaan huolto-oikeudenkäynnissä.

12. Hovioikeuden mukaan myöskään lapsen palauttamatta jättämistä ei ollut pidettävä luvottomana, vaikka Ruotsin hallintotuomioistuin oli sittemmin kumonnut Ruotsin maahanmuuttoviranomaisen päätöksen ja palauttanut asian uudelleen viranomaisen käsiteltäväksi, eikä lapsen isä ollut antanut suostumustaan lapsen oleskelulle Suomessa. Hovioikeus katsoi, että äidillä on ollut oikeus luottaa Ruotsin maahanmuuttoviranomaisten ilmoittamiin tietoihin päätöksen välittömästä täytäntöönpanokelpoisuudesta, lapsen maahantuloa koskevista rajoituksista, sekä lapsen turvapaikkahakemuksen käsittelystä Suomessa. Ei voitu myöskään tehdä johtopäätöstä, että äiti olisi käyttänyt turvapaikkasääntelyä väärin.

Valitus Korkeimmassa oikeudessa

13. Isä on valituksessaan vaatinut, että asianosaisten yhteinen lapsi määrätään välittömästi palautettavaksi asuinpaikkavaltioonsa Ruotsiin.

14. Äiti on vastauksessaan vaatinut, että valitus hylätään.

Oikeusohjeet

Lapsen palauttaminen

Vuoden 1980 Haagin yleissopimus

15. Vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on:

a) turvata johonkin sopimusvaltioon luvattomasti viedyn tai sieltä luvattomasti palauttamatta jääneen lapsen pikainen palauttaminen; --”

16. Mainitun yleissopimuksen 3 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä on pidettävä luvattomana, jos:

a) se loukkaa huoltoon liittyviä oikeuksia, jotka kuuluvat henkilölle, laitokselle tai muulle elimelle, joko yhdessä tai yksin, sen valtion oikeusjärjestyksen mukaisesti, missä lapsella oli asuinpaikka välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä; ja

b) näitä oikeuksia oli poisviemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei poisviemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut.”

17. Yleissopimuksen 13 artiklassa määrätään muun ohella seuraavaa:

”-- pyynnön vastaanottaneen valtion oikeus- tai hallintoviranomainen ei ole velvollinen määräämään lasta palauttavaksi, jos henkilö, laitos tai muu elin, joka vastustaa palauttamista, näyttää toteen, että:

--

b) on olemassa vakava vaara, että palauttaminen saattaisi lapsen ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi taikka että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen. --”

18. Yleissopimuksen 20 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Lapsen palauttamisesta 12 artiklan mukaisesti voidaan kieltäytyä, jos palauttaminen ei olisi sallittua pyynnön vastaanottaneen valtion ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaajien koskevien perusperiaatteiden mukaisesti.”

Unionin oikeus

19. Bryssel IIa -asetuksen johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Lapsen luvattomasti poisviemistä tai palauttamatta jättämistä koskevissa tapauksissa lapsi olisi palautettava viipymättä, ja tähän tarkoitukseen olisi edelleen sovellettava 25 päivänä lokakuuta 1980 tehtyä Haagin yleissopimusta sellaisena kuin sitä täydentävät tämän asetuksen ja erityisesti 11 artiklan säännökset. --”

20. Asetuksen johdanto-osan 33 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tunnustetaan perusoikeudet ja noudatetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan periaatteita. Sillä pyritään varmistamaan varsinkin perusoikeuskirjan 24 artiklassa tunnustettujen lapsen perusoikeuksien kunnioittaminen.”

21. Asetuksen 2 artiklan 11 alakohdassa säädetään, että lapsen poisvieminen tai palauttamatta jättäminen on luvatonta, jos

“a) se loukkaa oikeutta lapsen huoltoon, joka perustuu tuomioistuimen päätökseen tai lakiin taikka sen valtion oikeusjärjestyksen mukaan voimassa olevaan sopimukseen, jossa lapsen asuinpaikka oli välittömästi ennen pois viemistä tai palauttamatta jättämistä; ja b) oikeutta lapsen huoltoon oli pois viemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei pois viemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut. Oikeutta huoltoon katsotaan käytettävän yhdessä, kun toinen vanhempainvastuunkantajista ei voi tuomion tai lain mukaan päättää lapsen asuinpaikasta ilman toisen vanhempainvastuunkantajan suostumusta.”

22. Asetuksen 11 artiklan 4 kohdassa säädetään että

”Tuomioistuin ei voi kieltäytyä lapsen palauttamisesta vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan b kohdan perusteella, jos on todettu, että on toteutettu riittävät järjestelyt lapsen suojelemiseksi hänen palauttamisensa jälkeen.”

23. Unionin perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään että

”Kaikissa lasta koskevissa viranomaisten tai yksityisten laitosten toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempansa, jollei se ole lapsen edun vastaista.”

Kansallinen oikeus

24. Lapsen palauttamisesta säädetään laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983). Säännökset vastaavat vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen määräyksiä.

25. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 30 §:n (186/1994) mukaan Suomessa oleva lapsi, joka on luvattomasti viety pois siitä valtiosta, jossa lapsella oli asuinpaikka, taikka jätetty luvattomasti palauttamatta, on määrättävä heti palautettavaksi, jos lapsella välittömästi ennen luvatonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä oli asuinpaikka valtiossa, joka on Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaap-

pauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen (Haagin sopimus) osapuoli.

26. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 32 §:n 1 momentin (186/1994) mukaan lapsen poisviemistä ja palauttamatta jättämisestä on pidettävä luvattomana, jos:

- 1) se loukkaa lapsen huoltoa koskevia oikeuksia, jotka kuuluvat henkilölle, laitokselle tai muulle toimielimelle, joko yksin tai yhdessä, sen valtion oikeusjärjestyksen mukaan, missä lapsella välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä oli asuinpaikka; ja
- 2) näitä oikeuksia oli poisviemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yksin tai yhdessä, taikka olisi käytetty, jos poisviemistä tai palauttamatta jättämistä ei olisi tapahtunut.

27. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 34 §:ssä (186/1994) säädetään kieltäytymisperusteista. Sanotun pykälän mukaan lapsen palauttamista koskeva hakemus voidaan hylätä, jos

--

2) on vakava vaara, että palauttaminen saattaisi lapsen alttiiksi ruumiillisille tai henkisille vaurioille taikka että lapsi muutoin joutuisi sietämättömiin olosuhteisiin; --

Jos lapsen asuinpaikka välittömästi ennen luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä oli Bryssel IIa -asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa jäsenvaltiossa, lapsen palauttamista koskevan hakemuksen hylkäämiseen 1 momentin 2 kohdan nojalla sovelletaan lisäksi, mitä asetuksen 11 artiklan 4 kohdassa säädetään.

Turvapaikanhakijan siirto käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon

Unionin oikeus

28. Dublin III -asetuksen (nro 604/2013) 12 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

--

3. Jos hakijalla on hallussaan useampia eri jäsenvaltioiden myöntämiä voimassa olevia oleskelulupia tai viisumeja, jäsenvaltiot ovat vastuussa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä seuraavassa järjestyksessä:

a) jäsenvaltio, joka on myöntänyt pisimpään oleskeluun oikeuttavan oleskeluluvan, --"

29. Asetuksen 29 artiklassa säädetään siirroista seuraavasti:

"1. Hakijan tai muun 18 artiklan 1 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitettun henkilön siirto pyynnön esittäneestä jäsenvaltiosta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenval-

tioon tapahtuu pyynnön esittäneen jäsenvaltion kansallisen lain mukaisesti ja sen jälkeen kun asianomaiset jäsenvaltiot ovat päässeet asiasta yhteisymmärrykseen ja heti kun se on käytännössä mahdollista, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun toinen jäsenvaltio on suostunut pyyntöön ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin tai muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on lykkäävä vaikutus 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti. --”

Kansallisesta oikeuskäytännöstä

30. Korkeimman oikeuden ratkaistavana ei ole aiemmin ollut vastaavan kaltaista lapsen palauttamista koskevaa asiaa, jossa olisi ollut tarpeen arvioida, seuraako toisessa unionin jäsenvaltiossa Dublin III -asetuksen nojalla tehdystä turvapaikkahakemuksen käsittelyn siirtämistä koskevasta ratkaisusta, että lapsen tuosta jäsenvaltiosta poistamista tai palauttamatta jättämistä ei olisi pidettävä Haagin vuoden 1980 yleissopimuksen tai Bryssel IIa -asetuksen kannalta arvioiden luvattomana.

31. Korkein oikeus on ennakkoratkaisussaan KKO 2016:65 käsitellyt asiaa, jossa vanhempiensa yhteisessä huollossa olleen lapsen isä oli tuonut lapsen luvattomasti Suomeen. Isälle ja lapselle oli sittemmin myönnetty Suomessa turvapaikka ja pakolaisasema. Lapsen äiti oli vaatinut Haagin vuoden 1980 yleissopimuksen perusteella lapsen palauttamista asuinpaikkavaltioonsa Valko-Venäjälle. Korkein oikeus katsoi, ettei lapselle myönnetty turvapaikka ollut sellaisenaan peruste ollen soveltamatta Haagin sopimuksen palautusvelvoitetta, vaan palauttamista oli arvioitava Haagin sopimuksesta ilmenevien kieltäytymisperusteiden kannalta lapsen etu huomioon ottaen. Estettä palauttamiselle ei ollut.

32. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisusta KHO 2016:168 käy ilmi kansallisten viranomaisten hylänneen lapsen isän tekemän lapsen jatko-oleskelulupahakemuksen perhesiteen perusteella. Ratkaisun mukaan oleskelulupa koskee lapsen mahdollisuutta oleskella Suomessa. Oleskeluluvalla ei voida määrätä lapsen asuinpaikasta eikä asuinmaasta, vaan tästä päättäminen kuuluu lapsen huoltajien päätösvaltaan sen mukaisesti kuin laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta säädetään. Lapsen huoltoa ja asumista käsitelleet kotimaiset tuomioistuimet olivat katsoneet lapsen olevan vanhempiensa yhteishuollossa ja asuvan isänsä kanssa. Äidin vietyä lapsen luvatta Suomesta Venäjälle lapsen palauttamista käsitellyt venäläinen tuomioistuin oli Haagin vuoden 1980 yleissopimuksen nojalla määrännyt lapsen palautettavaksi tavanomaiseen asuinpaikkavaltioonsa Suomeen.

33. Mainituissa ratkaisuissa ei ole sovellettu Bryssel Iia -asetusta tai Dublin III -asetusta. Ratkaisussa KKO 2016:65 lapsen turvapaikkaa koskevalle ratkaisulle ei ole annettu olennaista merkitystä lapsen palauttamista koskevaa asiaa arvioitaessa. Ratkaisussa KHO 2016:168 lapsen oleskelulupa-asiaa on arvioitu lapsen asuinpaikkaa sekä lapsen palauttamista koskevista asioista erillisenä.

Ennakkoratkaisupyynnön tarve

34. Korkeimman oikeuden ratkaistavana on edellä kohdassa 1 selostettu kysymys lapsen palauttamisesta. Lapsen asuinpaikkavaltio välittömästi ennen luvattomaksi väitettyä maastavientiä on ollut Ruotsi. Äiti on Korkeimmassa oikeudessa esittänyt, että lapsen asuinpaikkavaltio olisi muuttunut Suomeksi viimeistään silloin, kun Ruotsin maahanmuuttoviranomainen on ilmoittanut, että lapsella ei ole maahantulo- eikä oleskeluoikeutta Ruotsiin, jossa hänen turvapaikka-asiansa on rauennut. Korkein oikeus toteaa, että ratkaistavana ei ole oikeuskäytännössä usein arvioitu kysymys lapsen asuinpaikan muuttumisesta vakiintuneen asumisen perusteella. Ratkaistavana on useita Bryssel Iia -asetuksen tulkinnasta riippuvia kysymyksiä tilanteessa, jossa lapsen siirtyminen pois asuinpaikkavaltiostaan Ruotsista on perustunut Dublin III -asetuksen nojalla annettuun turvapaikka-asian käsittelyn siirtämispäätökseen. Korkeimman oikeuden käsityksen mukaan unionin tuomioistuin ei ole oikeuskäytännössään ottanut kantaa esillä olevan kaltaisiin tulkintakysymyksiin.

35. Asiassa on ensinnä arvioitava, onko kysymys ylipäätään lapsen luvattomasta poisviemisestä Bryssel Iia -asetuksen 2 artiklan 11 kohdan ja vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 3 artiklan merkityksessä. Perusteena äidin ja lapsen Ruotsista lähdölle ja Suomeen tulolle on ollut Ruotsin maahanmuuttoviranomaisen Dublin III -asetuksen 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan, 18 artiklan 1 kohdan sekä 29 artiklan 1 kohdan nojalla tekemä pyyntö sekä päätös turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevasta jäsenvaltiosta sekä Suomen maahanmuuttoviranomaisen tähän pyyntöön antama suostumus. Ruotsin maahanmuuttoviranomaisen ratkaisuun (27.10.2020) asian käsittelyn siirtämisestä on sisällynyt päätös äidin aiemmin Ruotsissa tekemän lasta koskevan turvapaikkahakemuksen raukeamisesta sekä päätökset äidin sekä isän erikseen tekemien lasta koskeneiden perhesideperusteisten oleskelulupahakemusten sillensä jäämisestä. Ruotsin maahanmuuttoviranomaisen ratkaisu on ollut välittömästi täytäntöön pantavissa, eikä äidillä tai lapsella ole sen perusteella enää ollut oleskeluoikeutta Ruotsissa. Kun selvää ja riidatonta on, että äidillä on ollut Suomessa pidempään voimassa ollut oleskeluoikeus kuin Ruotsissa, on äiti asiaa Dublin III -asetuksen sääntelyn kannalta arvioiden toiminut asianmukaisesti. Jos asiaa arvioidaan näin, ei kysymys ole ollut vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 3 artiklassa ja

Bryssel IIa-asetuksen 2 artiklan 11 alakohdassa tarkoitettua lapsen luvattomasta poisviemisestä.

36. Toisaalta lapsen isän mukaan äiti on käyttänyt asiassa turvapaikkamenettelyä muussa tarkoituksessa kuin mihin menettely on tarkoitettu eikä ole pyytänyt isän suostumusta lapsen vientiin Ruotsista Suomeen. Asiaa vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen sekä Bryssel IIa -asetuksen lapsikaappausta koskevien säännösten ja määräysten kannalta arvioiden vanhempiensa yhteishuollossa ollut lapsi olisi viety luvatta asuinpaikkavaltiostaan Ruotsista.

37. Mikäli katsotaan edellä kohdassa 35 todetuin tavoin, että kysymys ei ole ollut lapsen luvattomasta poisviemisestä, on asiassa seuraavaksi arvioitava, onko kysymys vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 3 artiklassa sekä Bryssel IIa -asetuksen 2 artiklan 11 kohdassa tarkoitettua lapsen luvattomasta palauttamatta jättämisestä, kun Ruotsin hallintotuomioistuin on sittemmin kumonnut (21.12.2020) Ruotsin maahanmuuttoviranomaisen päätöksen siirtää lapsen turvapaikkahakemusten käsittely Suomeen, rauettaa äidin Ruotsissa vireillepanemat turvapaikkahakemukset sekä jättää sillensä äidin sekä isän Ruotsissa tekemät lasta koskeneet oleskelulupahakemukset. Ruotsin viranomaisilta saatujen tietojen mukaan on kuitenkin niin, että lapsella ja lapsen äidillä ei ole tässä tilanteessa oikeutta tulla Ruotsiin tai oleskella siellä. Jos tälle seikalle annetaan merkitystä, ei kysymys olisi lapsen luvattomasta palauttamatta jättämisestä.

38. Mikäli Haagin vuoden 1980 yleissopimuksen sekä Bryssel IIa -asetuksen mainittuja määräyksiä ja säännöksiä tulkitaan yhdessä Dublin III -asetuksen turvapaikkahakemuksen käsittelyn siirtämistä koskevien säännösten kanssa siten, että kysymys olisi ollut lapsen luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä, on tarpeen arvioida vielä sitä, onko lapsen palauttamiselle olemassa este. Tällaisina esteinä äiti on vedonnut Haagin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen b kohtaan sekä 20 artiklaan.

39. Asiassa saadun selvityksen mukaan Ruotsin viranomaiset ovat ottaneet lapsen huostaan noin kahden kuukauden ikäisenä ja sijoittaneet hänet äitinsä kanssa asumaan turvakotiin. Huostaanottopäätös on ollut voimassa marraskuuhun 2020 saakka. Asiassa saadun selvityksen mukaan huostaanoton syynä on ollut äidin kokema perheväkivalta. Tämän vuoksi asiassa on tarpeen arvioida kysymystä siitä, muodostaako tämänkaltainen lapsen huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettua esteen sen vuoksi, että palauttaminen saattaisi lapsen äitinsä kokeman perheväkivallan vuoksi ruumiillisille tai henkisille vaurioille alt-

tiiksi taikka muutoin kestävämpään tilanteeseen. Tämän esteen olennaisuutta vähentää kuitenkin se, että tiedossa on, että Ruotsin viranomaiset ovat jo aiemmin tekemillään lapsen huostaanottoa ja turvakotiasumista koskevilla järjestelyillä toteuttaneet Bryssel IIa -asetuksen 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut riittävät järjestelyt lapsen suojelemiseksi. Asiassa ei ole perusteita katsoa, että tällaisiin järjestelyihin ei olisi mahdollista turvautua lapsen palattua Ruotsiin.

40. Kysymys väitettyyn väkivaltaan liittyvästä kieltäytymisperusteesta on sisällytetty ennakkoratkaisupyyntöön siitä syystä, että se on osa lapsen palauttamista koskevaa arviointia, vaikka vakavaan vaaraan perustuvan kieltäytymisperusteen soveltamiskynnys sekä Ruotsin edellytykset taata riittävät järjestelyt lapsen suojelemiseksi eivät olekaan korkeimman oikeuden näkemyksen mukaan erityisen epäselviä kysymyksiä.

41. Vielä lapsen palauttamisen esteitä on tarpeen arvioida siltä kannalta, voidaanko vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitetulla kestävämmällä tilanteella tarkoittaa sitä, että palautetuksi määrättyllä lapsella tai hänen hoidostaan pääasiallisesti vastanneella äidillä ei ole voimassa olevaa oleskelulupaa tai maahantulo-oikeutta siihen maahan, johon lasta vaaditaan palautettavaksi. Nyt noin puolitoistavuotias imeväisikäinen sylilapsi on Ruotsissa asuessaan ollut pääasiallisesti äitinsä välittömässä hoidossa ja hänet on noin kahden kuukauden ikäisenä huostaanotettu ja sijoitettu asumaan turvakotiin, jossa hänen äitinsä on häntä edelleen hoitanut. Sillä, että lapsella olisi Ruotsissa oikeus saada isänsä oleskeluluvan perusteella perhesideperusteinen oleskelulupa, ei välttämättä ole olennaista merkitystä tilanteen kestävämyyttä arvioitaessa.

42. Mikäli vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen b kohtaa olisi näissä olosuhteissa tulkittava siten, että lapsi joutuisi Ruotsiin palattuaan kestävämpään tilanteeseen, on asiassa edelleen tarpeen arvioida, miten Bryssel IIa -asetuksen 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja riittäviä järjestelyitä lapsen suojaamiseksi hänen palauttamisensa jälkeen on tulkittava. Voidaanko lapsen edun ensisijaisuus huomioon ottaen riittävien järjestelyiden tulkita tarkoittavan sitä, että jäsenvaltion viranomaisilla on positiivinen velvollisuus pyrkiä siihen, että lapsen ohella myös hänen äidilleen taataan oikeus tulla maahan ja oleskella siellä lapsen välittömän hoidon ja huolenpidon järjestämiseksi siihen saakka, kunnes mainitussa jäsenvaltiossa vireillä olevat lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja asumista koskevat tuomioistuinmenettelyt tulevat ratkaistuiksi. Bryssel IIa -asetuksen sääntelyn kannalta selvänä ei voida pitää sitä, onko mahdollisessa lapsen palauttamistilanteessa luovuttavan jäsenvaltion luotettava jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen perusteella siihen, että lapsen asuinpaikkavaltio täyttää nämä velvoitteensa vai onko lapsen edun

turvaamista koskevista tosiasiallisista toimista tarpeen hankkia selvitystä asuinpaikkavalti-
on viranomaisilta.

43. Mikäli katsottaisiin, että lapsen asuinpaikkavaltiolla ei olisi lapsen palautustilanteessa Bryssel IIa -asetuksen 11 artiklan 4 kohdan nojalla velvollisuutta toteuttaa edellä tarkoitettuja järjestelyitä lapsen suojaamiseksi, onko lapsen edun ensisijaisuuden periaatetta tulkittava siten, että lapsen palauttamista ei voitaisi pitää vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 20 artiklassa tarkoitettulla tavalla ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaa koskevien peruseriaatteiden mukaisena ja palauttamisesta pitäisi tällä perusteella kieltäytyä. Tätä kysymystä on tarpeen arvioida unionin perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 ja 3 kohdan valossa. Tällöin punnittavana on lapsen edun ensisijaisuus yleisenä oikeutena ja erityisesti se, mikä merkitys tässä punninnassa annetaan lapsen oikeudelle ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä molempiin vanhempiinsa.

44. Kysymys 20 artiklaan liittyvästä kieltäytymisperusteesta on sisällytetty ennakkoratkaisupyyntöön äidin siihen vedottua, vaikka kysymys määräyksen soveltuvuudesta ei olekaan Korkeimman oikeuden näkemyksen mukaan erityisen epäselvä.

45. Mainittuihin tulkintakysymyksiin annettavat vastaukset ovat välttämättömiä Korkeimmassa oikeudessa vireillä olevan pääasian ratkaisemiseksi.

Ennakkoratkaisukysymykset

46. Korkein oikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyyntönsä sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset.

1. Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel IIa -asetus) 2 artiklan 11 alakohtaa lapsen luvattomasta poisviemisestä tulkittava siten, että kysymys on säännöksessä tarkoitettuna kaltaisesta tilanteesta, kun lapsen toinen vanhempi on ilman toisen vanhemman suostumusta vienyt lapsen pois asuinpaikkavaltiostaan toiseen, asian käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon viranomaisen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 (Dublin III -asetus) perusteella antaman siirtopäätöksen perusteella?

2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kielteisesti, onko Bryssel IIa -asetuksen 2 artiklan 11 alakohtaa luvattomasta palauttamatta jättämisestä tulkittava siten, että kysymys on säännöksessä tarkoitetun kaltaisesta tilanteesta, kun lapsen asuinpaikkavaltion tuomioistuin on kumonnut viranomaisen asian käsittelyn siirtämistä koskevan ratkaisun, mutta palautettavaksi määrätyllä lapsella ei ole enää asuinpaikkavaltiossaan voimassaolevaa oleskelulupaa, eikä oikeutta saapua valtioon tai oleskella kyseisessä valtiossa?

3. Mikäli ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen annetun vastauksen perusteella Bryssel IIa -asetuksen 2 artiklan 11 alakohtaa on tulkittava siten, että kysymys on luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä, ja lapsi tulisi siten palauttaa asuinpaikkavaltionsa, onko vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan ensimmäisen kappaleen b kohtaa tulkittava siten, että se asettaa esteen lapsen palauttamiselle joko

i) sillä perusteella, että äitinsä välittömässä hoidossa ollut imeväisikäinen sylilapsi joutuisi yksin palatessaan määräyksessä tarkoitettuun vakavaan vaaraan siitä, että palauttaminen saattaisi hänet ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi tai että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen;
tai

ii) sillä perusteella, että lapsi otettaisiin asuinpaikkavaltiossaan huostaan ja hänet sijoitettaisiin asumaan joko yksin tai äitinsä kanssa turvakotiin, mikä ilmentäisi määräyksessä tarkoitettua vakavaa vaaraa siitä, että palauttaminen saattaisi lapsen ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi, tai että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen taikka;

iii) sillä perusteella, että lapsi joutuisi vailla voimassa olevaa oleskelulupaa määräyksessä tarkoitetulla tavalla kestävämpään tilanteeseen?

4. Mikäli kolmanteen kysymykseen annetun vastauksen perusteella vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan ensimmäisen kappaleen b kohdan kieltäytymisperusteita voidaan tulkita siten, että lapsi joutuisi vakavaan vaaraan siitä, että palauttaminen saattaisi hänet ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi tai että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen, onko Bryssel IIa -asetuksen 11 artiklan 4 alakohtaa tulkittava yhdessä unionin perusoikeuskirjan 24 artiklassa sekä Bryssel IIa -asetuksessa tarkoitetun lapsen edun käsitteen mukaisesti siten, että tilanteessa, jossa lapsella ja äidillä ei ole voimassaolevaa oleskelulupaa lapsen asuinpaikkavaltiossa, eikä siten oikeutta saapua sinne tai oleskella siellä, lapsen asuinpaikkavaltion on toteutettava riittävät järjestelyt, joilla taataan lapsen ja hänen äitinsä lail-

linen oleskelu mainitussa jäsenvaltiossa? Jos lapsen asuinpaikkavaltiolla on tällainen velvollisuus, onko jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen periaatetta tulkittava siten, että luovuttava jäsenvaltio voi sen mukaisesti luottaa siihen, että lapsen asuinpaikkavaltio täyttää nämä velvoitteensa vai edellyttääkö lapsen etu, että asuinpaikkavaltion viranomaisilta on tarpeen saada selvitys niistä tosiasiallisista toimista, joihin lapsen edun turvaamiseksi on ryhdytty tai ryhdytään, jotta luovuttava jäsenvaltio voi muun muassa arvioida toimien riittävyttä lapsen edun näkökulmasta?

5. Mikäli lapsen asuinpaikkavaltiolla ei ole edellä 4. ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitettua velvollisuutta toteuttaa tarvittavia järjestelyitä, onko vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 20 artiklaa tulkittava edellä 3. ennakkoratkaisukysymyksen i)–iii) alakohdissa tarkoitetuissa tilanteissa perusoikeuskirjan 24 artiklan valossa

siten, että se muodostaa esteen lapsen palauttamiselle sen vuoksi, että palauttamista voitaisiin pitää siinä tarkoitetulla tavalla ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suoja koskevien peruseriaatteiden vastaisena?

Saatuaan ennakkoratkaisun Korkein oikeus antaa asiassa päätöksen.

KORKEIN OIKEUS

Pekka Koponen

Lena Engstrand

Juha Mäkelä

Timo Ojala

Alice Guimaraes-Purokoski

Hanna Vieruaho

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Korkeimman oikeuden ratkaisun antopäivänä.

Esittelijä

Hanna Vieruaho